

ÇOCUK GELINLER Mİ?

Nüket Örnek Büken

15 Şubat 2014 Cumartesi 11:06

Cocuk Gelinler mi? Erken Yaşta Zorla Evlilikler mi? Pedofili mi?

“Erken yaşta evlilik” sorunsalı, ülkemizin en can alıcı sorunlarından birisi olarak varlığını devam ettirmektedir. “Çocuk” ve buna bağlı olarak “erken evlilik” kavramlarının tanımları kaynağına göre değişse de küresel ölçekte kabul edilen görüş, 18 yaş altını “çocuk” ve bu yaştan önce yapılan evlilikleri de “erken evlilik” olarak değerlendirmektedir. Ülkemizde erken yaşta evlilikler uzun yıllardan beri var olan bir olgu olmasına rağmen, toplumun çoğunluğu tarafından halen bir “sorun” olarak değerlendirilmemektedir. En son kamuoyunun gündemine “Kader vakası” olarak girmiş, çeşitli kişi, kurum ve STK’lar konu ile ilgili görüş açıklamışlar ve sonrasında “balık hafızalı toplumumuzun” gündemi hızla yeni siyasi çalkantılara terk edilmiştir.

Hatırlayalım Kader’in dramını yeniden ve unutturmayalım, unutturmayalım ki yeni kaderler kaderlerine terk edilmesinler. Van’ın Çatak İlçesi’nde 2.5 yıl önce Siirt’in Pervari İlçesi Yapraktepe Köyü’ne “berdel” usulüyle gelin giden, 14 yaşında canına kıydığı söylenen ancak ölümü şüpheli bulunan **Kader’den söz ediyoruz. 12’inde kadın ve 13’ünde anne olan Kader’den...** Kader’in şüpheli ölümüyle ilgili Pervari Cumhuriyet Başsavcılığı’nın başlattığı soruşturma sürüyor. Ancak intihar olduğu ifade edilen olayda suçlu kim? 12 yaşındaki bir çocuğun evlendirilmesi, 13’ünde doğum yapıp anne olması ve 14 yaşında ikinci gebeliği düşük ile sonlandığı için iddialara göre bu acıya dayanamayıp kendisini av tüfeği ile vurması sürecinde, suçlular sıraya dizilse, suçluluk zinciri uzar gider ve en sonunda bizler de o zincirin birer halkası olduğumuzu görürüz, üzüntü ve öfkeyle...

Kader’in adli tıp ön raporu: **“148 santimetre boyunda, 15-16 yaşlarında ve 50-60 kilogram ağırlığında cesette otopsi sırasında 1 plastik tapa ve 14 saçma tanesi elde edildi. Kişinin ölümünün av tüfeği saçma taneleri toplu girişi sonucu gelişen iç organ harabiyeti, iskelet kemik kırıkları, büyük damar yaralanması, iç kanama ve dış kanama sonucu meydana geldiği anlaşılmıştır.**

Küçük bir çocuk-kadın, çocuk-anne kader. Kadın ve anne sözcüklerinin çocuk sözcüğü ile yan yana gelmesi bile iç acıtıcı. Peki, suçlu kim? Suçlu, erken yaşta evlilikleri normalleştirmiş ve meşrulaştırmış ataerkil ve geleneksel toplumdur aslında, evliliğin en önemli meşruluk kaynaklarından birisinin toplumsal mutabakat olduğunu kabul eden toplumsal ön kabuldür.. Ataerkil ailelerde gençlere evlilikleriyle ilgili karar verme veya tercihte bulunma hakkı tanınmamaktadır. Bu anlamda Türkiye’de var olan evlilik çeşitlerine de bakmamız gerekir; berdel, beşik kertmesi, başlık parası evliliği, kan bedeli evliliği, kuma evliliği, levirat, sororat, akraba evliliği...

Halen ülkemiz genelinde yapılan her dört evlilikten birinin, bazı bölgelerimizde ise her üç evlilikten birinin çocuk evliliği olduğu ifade edilmektedir. Ancak tespitlerin doğru yapılabilmesi, sebeplerin ve sonuçların ortaya sağlıklı bir şekilde konulabilmesi için gerekli olan veri tabanı da elimizde mevcut değildir. Evliliğin hukuki meşruluğundan çok toplumsal mutabakatının daha fazla önem arz etmesi, çoğu zaman kamu kurumlarının da evliliğe aynı çerçeveden bakmalarına neden olmuştur.

Erken yaşta yapılan evlilikler bir çocuk hakkı, kadın hakkı ve insan hakkı ihlalidir. Bu evlilikler kadınların toplumdaki eşitsiz konumunu pekiştirmekte, hayat tercihlerini azaltmakta, kadınları eğitimsizlik, yoksulluk, cahillik ve bağımlılık kısır döngüsüne hapsedmektedir.

Medeni Kanunumuza göre ergin olma yaşı on sekizdir. Ancak bazı hallerde “erken ergin olma” dediğimiz durumlar da söz konusu olabilmektedir. Erken ergin olma iki şekilde olur:

Evlenme ile ergin olma,
Mahkeme kararı ile ergin kılınma.

Evlenme yaşı itibariyle ayırımın erkek ve kadın arasında yapılmasının da anlamlı olmadığı açıktır. Bu sebeple evlenme yaşı kadın ve erkek için on yedi yaşın bitirilmesi olarak kabul edilmiştir. Bu yaş sınırlamasıyla on yedi yaşını doldurmuş reşit olmayan bireyler anne-baba rızasıyla evlenebilirken, ailelerin ve küçüklerin rızası olsa dahi on yedi yaşın altındaki kişilerin evlendirilmesi olağanüstü durumlar hariç mümkün değildir. Kanun maddesinde geçen olağanüstü durum ve pek önemli sebep kavramlarından kasit genellikle kadının hamile veya çocuk sahibi olduğu durumlardır.

Türk Medeni Kanunu'na göre hukuken geçerliliği olan tek nikâh "resmi nikâhtır". Medeni Kanunumuzda açıkça belirtildiği üzere olağanüstü durumlar hariç evlenmek için bireylerin 17 yaşını doldurmuş olması gerekir. Hâkim kararıyla 16 yaşında yapılabilen evlilikler dışında 17 yaşın altındaki evliliklerin tamamı bu durumda hukuken geçersizdir. Üstelik yaş engeli yüzünden resmi olarak mümkün kılınmayan aile birliği dini nikâh yoluyla oluşturulmaya çalışılmakta ve söz konusu yöntem başlı başına bir hukuki sorun teşkil etmektedir. Erken yaşta evlilikleri önlemek mevcut Medeni Kanunun uygulanmasının çok sıkı şekilde takibiyle mümkündür.

Türk Ceza Kanunu'nun "Çocukların cinsel istismarı" başlıklı 103 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, 15 yaşından küçük çocuklara karşı ister rızasıyla isterse cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel istismar suçu, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası gerektirmektedir. Toplumumuzda aileler on beş yaşından küçük kız çocuklarını evlendirmektedirler. Bu durum bir şekilde fark edildiği takdirde sanık ile annesi ve babası ve mağdurenin annesi ve babası hakkında bu suça iştirakten dolayı adli işlem yapılmaktadır.

Çocukların erken yaşta evlendirilmelerinin çeşitli sebepleri olmakla birlikte bunlar arasında en öne çıkanları sosyo ekonomik gerekçelerdir. Özellikle kız çocukları bazı ailelerde ekonomik bir yük olarak görülmektedir. Kimi zaman sofradan bir tabağın eksilmesi fikri dahi aileler için küçük yaşta evlilikleri teşvik edici bir unsurdur. Ayrıca kızlar evlendirilirken başlık parası adı altında kendilerine biçilen değer karşılığında ailelerine kazanç sağlamaktadırlar. Hem üzerlerindeki ekonomik yükü hafifletmek hem de başlık parası yoluyla aileye gelir getirmek için aileler kızlarını çocuk yaşta evlendirebilmektedirler.

Gelenekler, görenekler ve dini inançların yanlış algılanması erken yaşta evlenmeyi hızlandırabilmektedir. Geleneksel aile, kız çocuğunu, aileye belirli bir zaman için emanet edilmiş bir varlık olarak görmekte ve kızın asıl yuvasının evlendiği eşinin yuvası olduğunu düşünmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaratmış olduğu ayrımcılık sonucunda özellikle kız çocuklarının gözü açılmadan evlendirilmesinin gerektiği düşünülmektedir. Kız çocuklarının bir an önce bir erkeğin himayesine sokulmasıyla, gelebilecek cinsel taciz ve şiddetten korunabileceği sanılmaktadır. Ayrıca, bu evliliklerin genç kızların karşı cinsle evlilik dışı ilişkiye girmelerine ve hamile kalmalarına engel olacağı kanaati yaygın bir düşünce olarak görülmektedir.

Düşük sosyo-kültürel yapıdaki ailelerin çocuklarında erken yaşta evliliklerin daha sık yaşandığı gözlenmektedir. Bunun yanında kız çocukları eğitimlerini erken yaşta bırakmaya zorlanmaktadır. Kızların eğitimlerini tamamlamaları gerekli görülmemektedir; zira ailenin kısıtlı ekonomik kaynakları erkek çocukların eğitimi için harcanmaktadır. Ayrıca ergenlik dönemine girmeleriyle birlikte fiziksel anlamda

dikkat çekmeye başlayan kız çocuklarının eğitimleri aileleri tarafından nişanlama veya evlendirme gerekçesiyle yarıda kesilmektedir.

Feministler arasında bir süredir devam eden bir tartışma da çocuk gelin mi pedofili mi tartışmasıdır. Tartışmaya çeşitli biçimlerde dahil olan kişiler ve kurumlararası farklılıklar olmakla birlikte, bir taraf “çocuk gelin” kavramına karşı çıkmakta ve çocuk yaşta zorla evlendirmelerin “pedofili” olarak tanımlanması gerektiğini söylemekte, böylece “çocuk gelin” kavramının çocuk yaşta zorla evlilikleri normleştirici ve meşrulaştırıcı etkisinin azaltılabileceğini savunmaktadır. Diğer taraf ise pedofili kavramının bireyselleştirici ve patolojikleştirici etkisinin sorunun toplumsallığının göz ardı edilmesine neden olduğunu savunmaktadır.

Her iki görüşü savunanların da çocuk yaşta zorla evlendirmenin kültürel/toplumsal bir sorun olduğunu, çocuk istismarının toplumsal nedenlerinin ve ataerkil tahakküm ilişkilerinin ön plana alınarak konunun tartışılması gerektiğini ifade etmeleri önemlidir. Evet, **erken yaşta evlilikler insan haklarının kullanılmasını engelleyen, kadının statüsünü düşüren ve çocukların başta eğitim olmak üzere temel haklarını ellerinden alan bir sorundur. Bu evlilikler toplumsal cinsiyet eşitliğini hedefleyen Türkiye’de mutlaka mücadele edilmesi gereken bir alandır.**

BU YAZI SAĞLIĞINSESİ GAZETESİ MART 2014 SAYISINDA YAYINLANACAKTIR.

<http://www.sagliginsesi.com/> sitesinden 10.03.2014 tarihinde yazdırılmıştır.